

CURS ACADÈMIC: 2007-2008.

LLICENCIATURA: Història

CURS:2007-2008

Codi: 28801

Assignatura: Arqueologia

Tipus d'assignatura: Troncal

Nº de crèdits: 9

Professorat: Carme Ruestes. Docència en català.

Quatrimestre: 1er

OBJECTIUS DE L'ASSIGNATURA:

Aquesta assignatura vol aportar una visió panoràmica de l'arqueologia mitjançant pinzellades sobre molt diversos temes. Té com a objectius principals que l'alumne es familiaritzi amb el concepte d'arqueologia científica i amb la informació que pot aportar l'anàlisi i interpretació de les restes arqueològiques, i que adquireixi nocions sobre els mètodes bàsics d'investigació arqueològica.

TEMARI:

1. El concepte d'arqueologia

2. Història de l'arqueologia

3. La identificació de jaciments

3.1. Troballes ocasionals

3.2. Documentació bibliogràfica

- 3.3. Els reconeixements aeris
- 3.4. La prospecció geofísica
- 3.5. Altres mètodes de prospecció

4. L'arqueologia del paisatge

- 4.1. L'estudi de territoris antics: temes i mètodes.
- 4.2. L'arqueologia del paisatge a la llum de corrents de pensament arqueològics actuals.
- 4.3. La prospecció superficial del territori.
- 4.4. Els Sistemes d'Informació Geogràfica (SIG) per a l'estudi dels paisatges antics.

5. L'excavació

- 5.1. El desenvolupament dels mètodes d'excavació arqueològica.
- 5.2. Principis d'estratigrafia arqueològica
- 5.3. L'excavació per extensió
- 5.4. Individualització i excavació de les unitats estratigràfiques
- 5.5. Les relacions estratigràfiques i el matrix Harris
- 5.6. La documentació d'excavació
 - 5.6.1. Fitxes
 - 5.6.2. Plantes
 - 5.6.3. Seccions
 - 5.6.4. Altra documentació

6. La datació

- 6.1. Introducció
- 6.2. La cronologia relativa
 - 6.2.1. L'estratigrafia
 - 6.2.2. Les tipologies d'objectes arqueològics
- 6.3. La cronologia absoluta
 - 6.3.1. Els primers mètodes de datació
 - 6.3.2. Mètodes basats en cicles anuals
 - 6.3.3. Els sistemes radioactius
 - 6.3.4. Mètodes relatius calibrats
- 6.4. Elements aportadors de cronologia: la ceràmica

7. Arqueologia subaquàtica

- 7.1. Introducció històrica
- 7.2. Tipus de jaciments subaquàtics
- 7.3. Informació que pot aportar l'arqueologia subaquàtica
- 7.4. Documentació i prospecció
- 7.5. Tasques d'una excavació subaquàtica
- 7.6. La conservació dels materials

8. Arqueologia industrial

8.1.Temes d'estudi de l'arqueologia industrial.

8.2.Tècniques de camp

8.3.La recerca documental

BIBLIOGRAFIA

BÀSICA:

MANUALS GENERALS:

Fernandez, V. (1994): *Teoría y método de la arqueología*. 1ª ed. 1990. Madrid: Editorial Síntesis.

Greene, K. (2002): *Archaeology: an introduction*. 1ª ed 1983. London and New York: Routledge.

Ramos, R. (1987): *Arqueología. Métodos y técnicas*. 1ª ed. 1977. Barcelona: Ediciones Bellaterra.

Renfrew, C. ; Bahn, P. (2000): *Arqueología. Teorías, Métodos y práctica*. 1ª ed. 1993. Madrid: Akal.

CONCEPTE D'ARQUEOLOGIA I HISTÒRIA DE L'ARQUEOLOGIA:

Daniel, G. (1987): *Un siglo y medio de arqueología*. 1ª ed. 1975. Méjico: Fondo de Cultura Económica.

Trigger, B.P. (1992): *Historia del pensamiento arqueológico*. 1ª ed. 1989. Barcelona: Editorial Crítica.

LA IDENTIFICACIÓ DE JACIMENTS:

Bowden, M. (1999): *Unravelling the Landscape. An Inquisitive Approach to Archaeology*. Stroud: Tempus.

Dabas, M.. i altres. (1998): *La prospection*. Collection "Archéologiques". Paris: Editions errance.

ARQUEOLOGIA DEL PAISATGE

Gaffney, V., Zoran, S., ; Watson, H. (1996): "Moving from Catchements to Cognition: Tentative Steps Toward a Larger Archaeological Context for GIS", a Aldenderfer, M. ; Maschner, H.D.G. ed. *Anthropology, Space and Geographic Information Systems*. Spatial Information Series. New York and Oxford: Oxford University Press, 132-154.

Guitart, J., Palet, J., Prevosti, M. (2003): *Territoris antics a la Mediterrània i a la Cossetània oriental. Actes del Simposi Internacional d'Arqueologia del Baix Penedès. El Vendrell, del 8 al 10 de Novembre de 2001*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura.

Stoddart, S, ed. (2000): *Landscapes from Antiquity*. Oxford: Antiquity/Oxbow.

Tilley, C. (1994): *A Phenomenology of Landscape: Places, Paths and Monuments*. Oxford: Berg.

Witcher, R. (1998): "Roman Roads: phenomenological perspectives on roads in the landscape", a Forcey, C., Hawthorne, J. ; Witcher, R. eds. *TRAC 97. Proceedings of the Seventh Annual Theoretical Roman Archaeology Conference. Nottingham 1997*. Oxford: Oxbow Books, 60-70.

Els Sistemes d'Informació Geogràfica (SIG):

Wheatley, D.; Gilings, M. (2002): *Spatial Technology and Archaeology. The Archaeological Applications of GIS*. London and New York: Taylor and Francis.

Conolly, J. ; Lake, M. (2006): *Geographical Information Systems in Archaeology*. Cambridge Manuals in Archaeology. Cambridge University Press.

L'EXCAVACIÓ:

Carandini, A.. (1997): *Historias en la tierra. Manual de excavación arqueológica*. 1ª ed. 1981. Barcelona: Editorial Crítica. Barcelona.

Harris, E. (1991): *Principios de estratigrafía arqueológica*. 1ª ed. 1989. Barcelona: Editorial Crítica.

Roskams, S. (2001): *Excavation*. Cambridge Manuals in Archaeology. Cambridge University Press.

LA DATACIÓ:

Aitken, M..J. (1990): *Science-based dating in archaeology*. London and New York: Logman.

L'EXCAVACIÓ SUBAQUÀTICA:

Green, J. (1990): *Maritime archaeology. A Technical Handbook*. London: Academic Press.

Nieto, F.J. (1984): *Introducción a la arqueología subacuática*. Col.lecció: orígens. Barcelona: Editorial CYMYS.

ARQUEOLOGIA INDUSTRIAL:

Palmer, M.; Neverson, P. (1998): *Industrial Archaeology. Principles and practice*. London and New York: Routledge.

COMPLEMENTÀRIA:

BIBLIOGRAFIA GENERAL:

AA.VV. (1992): *Ciencias, metodologías y técnicas aplicadas a la arqueología*. Ciència oberta, 4. Fundació Caixa de Pensions – Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona. Bellaterra.

Aston, M. (2002): *Mick's Archaeology*. Tempus: Stroud.

Childe, G. (1973): *Introducción a la arqueología*. 1ª ed. 1956. Ariel: Esplugues de Llobregat.

Clark, G. (1980): *Arqueología y sociedad (reconstruyendo el pasado histórico)*. Akal universitaria: 2. Madrid: Akal.

Grant, J.; Gorn, S. Neil, T. (2002): *The archaeology coursebook. An Introduction to study skills, topics and methods*. London and New York: Routledge.

CONCEPTE D'ARQUEOLOGIA I HISTÒRIA DE L'ARQUEOLOGIA:

Daniel, G. (1974): *Historia de la arqueología: de los anticuarios a V. Gordon Childe*. 1ª ed. 1967. Madrid: Alianza Editorial.

Pallotino, M. (1980): *Che cos'è l'archeologia*. 1ª ed. 1963. Firenze: Sansoni Editori.

Bahn, P.G., ed. (1999): *The Cambridge Illustrated History of Archaeology*. 1ª ed. 1996. Cambridge University Press.

LA IDENTIFICACIÓ DE JACIMENTS:

Clark, A. (1990) : *Seeing Beneath the Soil. Prospecting methods in archaeology*. London: B.T. Batsford Ltd.

Pasquinucci, M.; Trément, F. Ed (2000):. *Non destructive Techniques Applied to Landscape Archaeology*. The Archaeology of Mediterranean Landscapes 4. Oxford: Oxbow Books.

Scollar, I. (1990): *Archaeological prospecting and remote sensing*. Topics in remote sensing , 2. Cambridge University press.

<http://www.arcl.ed.ac.uk/arch/remotesense/>

http://www.brad.ac.uk/acad/archsci/field_proj/amarsh/project.html

<http://ds.dias.pipex.com/town/terrace/ld36/magsus.htm>

<http://www.eng-h.gov.uk/reports/beckhampton/>

L'ARQUEOLOGIA DEL PAISATGE:

Ashmore, W. ; Knapp, A.B. eds (1999): *Archaeologies of Landscape. Contemporary Perspectives*. Oxford: Blackwell Publishers.

Barker, G. ; Lloyd, J. (1991): *Roman Landscapes. Archaeological Survey in the Mediterranean Region*. Archaeological Monographs of the British School at Rome, 2.

Barker, G. Ed. (1995): *A Mediterranean Valley. Landscape Archaeology and Annales History in the Biferno Valley*. London: Leicester University Press.

Bernardi, M. (1992): *Archaeologia del Paesaggio*. Florence: All'Insegna di Giglio.

Bintliff, J. ; Sbonias, K. eds. (1999) Reconstructing Population Trends in Mediterranean Europe (3000 BC – AD 1800). *The Archaeology of Mediterranean Landscapes 1*. Oxford: Oxbow.

Bintliff, J.L., Kuna, M., ; Venclová, N. (2000): *The Future of Surface Artefact Survey in Europe*. Sheffield Archaeological Monographs, 13. Sheffield Academic Press.

Crawford, O.S.G. (1953): *Archaeology in the field*. London: Dent.

Cosgrove, D. ; Daniels, S. ed. (1988): *The iconography of landscape: essays on the symbolic representation, design and use of past environments*. Cambridge: Cambridge University Press.

Feld, S. ; Basso, K. (1996): *Senses of place*. Santa Fe. N.M. : School of American Research Press.

Hirsch, E ; O'Hanlon, M. ed. (1995): *The anthropology of landscape. Perspectives on place and space*. Oxford: Clarendon Press.

Ingold, T. (2000): *The perception of the environment. Essays in livelihood, dwelling and skill*. London: Routledge.

Knapp, A.B. ed. (1992): *Archaeology, Annales and Ethnohistory*. New Directions in Archaeology. Cambridge University Press.

Leveau, Ph.; Sillières, P.; Vallat, J-P. (1993): Campagnes de la Méditerranée romaine. Bibliothèque d'Archéologie. Hachette: Paris.

Marchi, M.L.; Sabbatini, G. (1996): Venusia. Forma Italiae, 37. Roma: Leo S. Olschki Editore.

Olesti, O. (2000): “ Integració i transformació de les comunitats ibèriques del Maresme durant els s.II-I aC: un model de romanització per a la Catalunya Litoral i Prelitoral”, *Empúries* 52, 55-86.

Uncko, P. ; Layton, R. (1999): *The Archaeology and Anthropology of Landscape. Shaping your Landscape*. One World Archaeology 30. London and New York: Routledge.

L'EXCAVACIÓ:

Barker, Ph. (1986) : *Understanding archaeological excavation*. B.T. London: Batsford Ltd.

Barker, Ph. (1993): *Techniques of Archaeological excavation*. London: Routledge.

Bennet, M.; Doyle, P. (1998): *Unlocking the stratigraphical record: advances in modern stratigraphy*. New York: John Wiley and Sons.

Collins, J. (2001): *Digging up the past: an introduction to archaeological excavation*. Stroud: Sutton Publishing.

Drewett, P. L. (1999): *Field Archaeology: An Introduction*. London: Routledge.

O'Brien, M.J. ; Lyman, R.L. (1999): *Seriation, stratigraphy and index fossils: the backbone of archaeological dating*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers/Plenum Press.

Schiffer, M.B. (1987): *Formation processes of the archaeological record*. Albuquerque: University of New Mexico Press.

LA DATACIÓ:

Beltran, M.. (1990): *Guía de la cerámica romana*. Zaragoza: Pórtico.

Orton, C.; Tyers, P.; Vince, A. (1997): *La cerámica en arqueología*. Barcelona: Crítica.

L'EXCAVACIÓ SUBAQUÀTICA:

AA.DD. (1973): *L'archéologie subaquatique. Une discipline naissante*. Paris: UNESCO.

AA.DD. (1990): *La arqueología subacuática en España*. Catálogo de la Exposición. Madrid: Ministerio de Cultura.

Felici, E. (2002): *Archeologia subacquea. Metodi, tecniche e strumenti*. Roma: Istituto poligrafico e zecca dello stato.

Nieto, F.J.; Casanovas, R. (1992): *Arqueologia subaquàtica*. Monografies d'activitats professionals, 2. Institut català de noves professions. Barcelona: Generalitat de Catalunya.

ARQUEOLOGIA INDUSTRIAL:

Cossons, N. (2000): *Perspectives on Industrial Archaeology*. London: Science Museum.

Pinard, J. (1985): *L'Archéologie Industriel*. Paris: Presses Universitaires de France.

Raistrick, A. (1972): *Industrial Archaeology. An Historical Survey*. London: Eyre Methaen.

Stratton, M. ; Trinder, B. (2000): *Twentieth Century Industrial Archaeology*. London: Taylor and Francis Group.

Arqueologia industrial a Catalunya i al País Valencià. Exemples:

AA. VV. (1991): *I Jornades d'Arqueologia Industrial de Catalunya (Hospitalet de Llobregat,1990)*. Hospitalet de Llobregat: Ajuntament de l'Hospitalet.

AA.VV. (1991): *Arqueologia Industrial. Actes del primer congrés del País Valencià*. Història local 7 – Diputació de València.

AA.VV. (1992): *Aigua, Tècnica i Treball. Actes de les II Jornades d'Arqueologia Industrial a Catalunya (Igualada, novembre de 1991)*. Col·lecció: Cultura, Tècnica i Societat. Barcelona: Associació d'enginyers industrials de Catalunya.

AA.VV. (1998): *II Jornades sobre la protecció i revalorització del patrimoni industrial*. Col·lecció Actes 7. Barcelona: Generalitat de Catalunya.

AA.VV. (2003): *Actes de les V Jornades d'Arqueologia Industrial de Catalunya (Manresa, octubre de 2000)*.

SOLER CHIC, G. (2003): *Tres exemples d'arqueologia industrial a Sabadell. El vapor Marçet, el vapor gran del cotó i la fàbrica de gas Prats i Benessat*. Quaderns d'arqueologia de Sabadell 3. Museu d'Història de Sabadell.

METODOLOGIA DOCENT:

I. TEORIA

La metodologia bàsica de l'assignatura és la classe magistral que es combina, en funció del tema, amb material audiovisual o amb exercicis pràctics.

PRÀCTIQUES:

Pràctiques voluntàries de prospecció i/o excavació arqueològiques.

SISTEMA D'AVALUACIÓ:

- Prova sobre una lectura obligatòria .
- Proves teòrica i pràctica sobre la matèria impartida a classe.